

än må vara, så födas minsann inga barn på befallning. Vore det icke för övrigt rent av groteskt, om vi, som hålla på friheten, skulle tro, att det vore demokratin, som hotar att driva oss i döden? Vad nu Tyskland beträffar kan man icke förneka, att förändringen berodde på moraliska omvärderingar, på viljan till pliktuppfyllelse och en nyvaknad tro på framtiden. Hos oss behövs upplysning om läget. Trots allt, som skrivits och talats, äro många fortfarande fantastiskt okunniga om vad som står på spel. Av oss krävs en ny inställning till livets bärande makter och lyckomöjligheter. Annars komma vi obevekligt att fortsätta vår hadesvandring mot förintelsen, ett hårt men välförtjänt öde.

II.

LEVNADSKOSTNADERNAS STEGRING OCH SKATTEBERÄKNING UR BEFOLKNINGS- POLITISK SYNPUNKT

Av professor CARL-ERIK QUENSEL, Lund

Den markanta prisstegring på viktiga livsförnödenheter, som klart kommer till synes i levnadskostnadsindex, innebär för stora delar av befolkningen besvärligheter och ökade umbäranden. Medan somliga samhällsklasser genom avtal ha sina löner reglerade så att de åtminstone delvis kompenseras för dyrtiden genom ökade löneinkomster åtnjuta andra klasser icke sådana förmåner. Vål ha vissa behövande samhällsklasser genom regerings- och riksdagsbeslut erhållit viss compensation för dyrtiden såsom t. ex. folkpensionärerna, vilka erhållit en ökning av folkpensionen med en fjärdedel. Men stora lager av befolkningen och kanske främst familjer med många barn och små inkomster sitta nu i ett betryckt läge och varje social åtgärd, som skulle kunna underlätta situationen för dem, bör väl tagas i betraktande såsom t. ex. lättnader i skattebördan.

Här nedan framlägges till diskussion ett förslag som avser att bättre anpassa skattebetalningen efter levnadskostnadernas stegring för de små inkomsttagarna.

Vid beräkningen av skatteunderlaget, det beskattningsbara beloppet, avdrages från den taxerade inkomsten ett belopp, ortsavdraget, som varierar efter den skattskyldiges försörjningsbördan. Sålunda är det högre för gift än för ogift och högre för gift med minderåriga barn än för barnlösa enligt fastställda grunder, vilka äro något olika vid beräkningen av statlig inkomst- och förmögenhetsskatt och vid beräkningen av kommunalskatten. Men ortsavdraget är icke överallt detsamma utan varierar efter levnadskostnadernas storlek inom olika kommuner. Alltefter de beräknade dyrortsindices äro kommunerna uppdelade i fem skattegrupper och ortsavdraget är större ju högre dyrortsindex.

till penningvärdets fluktuation mellan de olika kommunerna och det fastslås därigenom också att skattebetalningsförmågan vid en given inkomst icke är oberoende av levnadskostnadernas regionala variation.

Borde då icke vid beräkningen av skatteunderlaget på något liknande sätt även penningvärdets temporala fluktuation inverka, mätta t. ex. med levnadskostnadsindex, så att avdragen i stället för att vara oförändrade år från år i någon mån skulle följa levnadskostnadsindex och därigenom avpassas efter den nu rådande dyrtiden? Om levnadskostnaderna och levnadskostnadsindex stiga t. ex. till det dubbla och samtliga inkomster utan undantag förändras i proportion därtill innebär ett med tiden konstant avdrag att avdraget i realiteten minskas till hälften och att den beskattningsbara inkomsten stiger kraftigare än levnadskostnadsindex. Vidare ge oförändrade inkomster under tider av stigande levnadskostnader enligt nuvarande system som resultat oförändrad beskattningsbar inkomst men betalningsförmågan måste dock anses hava sjunkit avsevärt.

Det skulle enbart vara en gärd av rättvisa om på något sätt ortsavdraget förutom att variera med dyrortsindices även komme att variera med levnadskostnadsindex' temporala förändringar. Följande konsekvenser av en sådan ändring må nämnas, varvid här närmast tänkes på följderna vid beräkningen av kommunalskatten. Det är kanske för de kommunala utdebiteringarna, som frågan är av större vikt. Ortsavdragen äro väsentligt mindre vid beräkningen av den beskattningsbara inkomsten till kommunal inkomstskatt än vid beräkningen av det beskattningsbara beloppet till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt och för de små inkomsttagarna är därför kommunalskatten större än den statliga. Härtill kommer, att det statsfinansiella läget för ögonblicket och troligen för lång tid framåt icke inbjuder till några lättnader i den statliga beskattningen.

Om det beskattningsfria avdraget ökas (med stigande levnadskostnadsindex) minskas skattekrönornas antal och utdebiteringen per skattekrona höjes i proportion därtill.

En sådan minskning av skattekrönornas antal och den därav följande ökningen av skattesatsen kan dock icke användas som motiv mot en ändring. Ty skattekrönornas antal mäter skatteunderlaget endast enligt ett fastställt schema bland en mängd tänkbara och utdebiteringen per skattekrona är ett medel att fördela det allmännas utgifter enligt fastställda grunder på de enskilda individerna efter deras betalningsförmåga.

Med stigande levnadskostnader vid relativt oförändrade inkomster sjunker befolkningens förmåga att betala skatterna huru man än mäter skatteunderlaget. Ett med levnadskostnadsindex varierande avdrag skulle därför helt enkelt medföra att skattekrönornas antal bättre motsvarade det ekonomiska läget än som nu är fallet och samtidigt innebära ett memento för ökad sparsamhet från det allmännas sida.

För de enskilda skattebetalarna har förslaget följande innebörd.

Antalet skattekronor minskas men utdebiteringen på skattekrona ökas som en följd därav. För de mindre inkomsttagarna kompenseras ökningen av skatteavdraget mer än väl utdebiteringens något större höjd medan för de större inkomsttagarna skatten stiger, eftersom skatteavdragets ökning blir av mindre betydelse jämfört med stegringen av utdebiteringen per skattekrona. En ändring resulterar därför i en omfördelning av skatterna, så att de större inkomsttagarna erlägga högre skatter än tidigare medan de mindre inkomsttagarna, för vilka levnadsförhållandena försvårats proportionsvis mer vid stigande index, erlägga mindre. Vidare kommer en något större del av den totala uttaxeringen att falla på juridiska personer, såsom aktiebolag, ekonomiska föreningar o. d.

Två kategorier skulle på så sätt få en avsevärd lindring i skatten. Det gäller bl. a. personer med låg inkomst, vilken icke stiger med levnadskostnadsindex. Till den kategorien hör framför allt äldre personer med ett mindre kapital eller en fixerad pension. Den andra kategorien utgöres av familjeförsörjarna med flera barn och relativt låga inkomster, och det är bl. a. denna kategori, som kraftigt drabbas av de fördyrade levnadskostnaderna. Om avdraget skulle stiga med index, får denna grupp en mindre förbättring eftersom endast för ett mindre antal välbärgade familjer den ökade skattesatsen uppväger den relativt stora ökningen av skatteavdraget.

En ändring av här föreslagen innebörd så att det beskattningsfria beloppet skulle variera med levnadskostnadsindex skulle därför ha en viss social betydelse, i det att de små inkomsttagarna skulle få en lättnad i skattebördorna.

Förslagets genomförande i praktiken skulle icke behöva ställa sig alltför komplicerat. Att låta skatteavdragens storlek exakt bestämmas av levnadskostnadsindex skulle vara alltför besvärligt utan i stället må de bli underkastade språngvisa förändringar allteftersom levnadskostnadsindex vid sin klättring uppåt uppnå vissa fastställda värden. Så är ju fallet med avdragens olika utformning i olika kommuner, i det att avdragen icke kontinuerligt följa dyrortsindex utan när dyrortsindex faller mellan två angivna gränser så tillämpas en och samma tabell för beräkning av det beskattningsbara beloppet från det taxerade beloppet.

Kommunerna äro indelade i fem olika grupper (grupp I—V) och fem dylika tabeller äro upprättade. Det naturliga vore att utöka dessa tabellers antal från fem med ett antal nya, varvid de nya tabellerna skall basera sig på högre ortsavdrag än de gamla. Man skulle i så fall få ett system tabeller A, B, C, D, E, F etc. av vilka de med beteckningen A—E motsvara de nu existerande, medan de med beteckningen F och följande skulle vara de nya.

Justeringen av avdragen efter levnadskostnad skulle kunna ske så att när levnadskostnadsindex under ett år haft ett genomsnittligt värde mellan vissa angivna gränser föreskrives enligt en gång för alla givna regler t. ex. att i ortsgrupp I tabell C skall tillämpas, i ortsgrupp II tabell D och i ortsgrupp V tabell G.